

واکنش منفی شرکت ملی نفت به پیشنهاد جها نگیری

اطهارات معاون اول رئیس جمهور درباره عرضه نفت خام صادراتی در بورس انرژی برای مقابله با تحریم های آمریکا، بازتاب وسیعی داشته ولی با واکنش منفی مدیر امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران و برخی رسانه های حامی دولت مواجه شده است.

پس از خروج آمریکا از برجام، شمارش معکوس بازگشت تحریم های این کشور از جمله تحریم های نفتی آغاز شده است.

در سال های 90 و 91 شدیدترین تحریم ها علیه جمهوری اسلامی وضع شد که فروش نفت ایران در برخی از ماه ها به کمتر از یک میلیون بشکه رسید، اما براساس آمارهای رسمی، متوسط صادرات نفت کشورمان در سال 91 یک میلیون و 132 هزار بشکه در روز بوده است.

در سال 91 برای بی تاثیرکردن تحریم ها از روش های مختلفی برای فروش و صادرات نفت استفاده شد. فروش نفت به شرکت های خصوصی داخلی، یکی از این روش هایی بود که مذاکرات آن توسط وزارت نفت و مدیریت امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران انجام می شد.

براساس برخی اظهارات غیر رسمی در سال های 91 و 92 مجموعاً با 500 شرکت خصوصی برای فروش نفت مذاکره شد که علی رغم وضعیت بحرانی کشور، فقط 35 شرکت از دیدگاه امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران صلاحیت و توان خرید نفت داشتند که قراردادهایی با این شرکت ها امضا شد، اما نهایتاً شرکت ملی نفت ایران حاضر شد، صرفاً به یکی از این شرکت ها نفت بفروشد.

*عرضه نفت خام در بورس انرژی؛ راه مقابله با تحریم ها

ورود واسطه ها برای فروش نفت از اصلی ترین راه هایی است که زمان تحریم برای افزایش صادرات نفت استفاده شد، تا با کاهش صادرات نفت و در نتیجه، کاهش درآمدهای نفتی مقابله شود. با وجود موفقیت نسبی فروش نفت به واسطه ها، ایراداتی همچون شفاف نبودن سازوکار فروش، قیمت گذاری و عرضه را نیز به دنبال داشته است.

«عرضه نفت خام در بورس انرژی» یکی از روش هایی است که در میان

کارشناسان برای برطرف کردن ایرادات فروش نفت به واسطه‌ها و شرکت‌های خرد است.

ایده اولیه بورس نفت به سال 77 برمی‌گردد که پروژه‌ای درباره امکان سنجی راه‌اندازی بورس نفت توسط موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی اجرایی شد. اجرای بورس نفت از سال 84 به طور جدی‌تر پیگیری شد، تا سرانجام مرحله اول این بورس از بهمن سال 86 با عرضه فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی کار خود را آغاز کرد. اما طبق برنامه‌ریزی انجام شده قرار بر این شد تا نفت خام ایران در مرحله سوم، وارد معاملات بورس نفت شود. اما این کار تا سال 90 به طول انجامید. در 22 تیر سال 90 رسماً طی مراسمی با حضور معاون ریاست جمهور و برخی وزرا عرضه نفت فوق سنگین و نفت کوره در بورس آغاز شد.

اما این عرضه نیز با توجه به قیمت پایه اعلامی هیچ کدام از خریداران حاضر آن را نپذیرفتند چراکه معتقد بودند قیمت اعلامی بالاست. اما با جدی شدن تحریم‌های آمریکا در ماه‌های اخیر، مجدداً عرضه نفت خام در بورس توسط برخی مسئولان مطرح شده است. اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس جمهور از اولین مسئولانی بود که در مراسم روز ملی صنعت و معدن سخنانی را درباره عرضه نفت خام در بورس انرژی بیان کرد که واکنش‌های بسیاری را نیز به دنبال داشت، جهانگیری گفت: «با کشورهای دوست خود گفتگو کرده‌ایم و راه‌های فروش نفت خود را باز کرده‌ایم».

نفت خام ایران در بورس داخلی عرضه خواهد شد و بخش خصوصی، شفاف نفت بخرد صادر کند. به میزانی که نیاز داشته باشیم، بخش خصوصی در تناژهای مختلف وارد عرصه شده است برنامه ما این است که در کاهش فروش نفت خود، حتماً کاری کنیم که آمریکایی‌ها را به شکست بکشانیم. این در دولت و وزارت نفت برنامه‌ریزی شده است و مطمئنیم که نفت را در حد نیاز خواهیم فروخت».

***مخالفان عرضه نفت در بورس انرژی چه می‌گویند؟**

مطرح شدن عرضه نفت خام در بورس نفت توسط معاون ریاست جمهوری واکنش‌های بسیاری را در بین مدیران شرکت ملی نفت و همچنین رسانه‌ها به دنبال داشت. سعید خوشرو مدیر امور بین الملل شرکت ملی نفت ایران بلافاصله در واکنشی به سخنان جهانگیری این پیشنهاد را غیرقابل اجرا دانست و گفت: «در صورت وجود تقاضای واقعی برای شرکت‌های پالایشی داخلی، حتی اگر توان پالایشی داخلی اندکی داشته

باشند، نفت خام را عرضه می‌کنیم و این نفت خام مختص پالایشگاه‌های داخلی است و کارکرد صادراتی ندارد. قبل از فروش نفت به پالایشگرهای داخلی، هم توانایی‌های پالایشی و هم توانایی‌های مالی آن شرکت به دقت بررسی می‌شود».

محسن قمصری، مدیر سابق امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران نیز یکی دیگر از مخالفان عرضه نفت در بورس انرژی است و دلایل خود درباره این موضوع را در کتاب «ناگفته‌های فروش نفت ایران» و همچنین در مصاحبه با برخی رسانه‌ها در سال‌های اخیر اعلام کرده است. قمصری، زمینه‌سازی برای فساد، دلال‌بازی، ضعف سازوکار IT و نبود زیرساخت بورس و ناتوانی شرکت داخلی در خرید و تامین سرمایه نفت را به عنوان دلایل مخالفت خود با فروش نفت در بورس بیان می‌کند.

واکنش برخی روزنامه‌های حامی دولت هم به این موضوع نسبتاً منفی بود. شرق، دنیای اقتصاد و اعتماد در قالب یادداشت و گزارش‌هایی به تحلیل عرضه نفت در بورس پرداختند و عمدتاً با توجه به شرایط فعلی بخش خصوصی، آن را غیرقابل اجرا دانستند. حتی در گزارش روزنامه شرق، طرح این موضوع توسط اسحاق جهانگیری به «نفت جهانگیری» تشبیه شده است!

***آیا امکان عرضه نفت در بورس انرژی وجود دارد؟**

مدیران فعلی قبلی گذشته امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران یکی از اصلی‌ترین دلایل خود را درباره عدم عرضه نفت در بورس را ضعف ساختاری بورس، مشکلات IT و عدم توانایی نظام بانکی برای ورود به این نوع فروش نفت بیان می‌کنند.

به عنوان مثال، قمصری در کتاب «ناگفته‌های فروش نفت ایران» درباره این موضوع می‌گوید: «با توجه به مشکلات بانکی و چند نرخی بودن ارز هم که شرکت‌های تجاری خارجی امکان حضور ندارند. پس می‌توان گفت: بورس ما زیرساخت‌های یک بورس را ندارد و بیشتر شبیه به یک حراجی است».

این درحالی است که سید علی حسینی، مدیرعامل بورس انرژی در گفتگو با پایگاه خبری تحلیلی عیار آنلاین درباره ناتوانی بورس انرژی برای خرید و فروش نفت گفت: «ما هم عرضه فیزیکی نفت خام را می‌توانیم انجام بدهیم. کما این که برای خود شرکت ملی نفت ما تا الآن در چند مرحله محموله‌های نفت کوره بزرگ -سی و پنج هزار تنی- را فروختیم. پس بنا براین می‌توان این مدل استفاده کرد.

در مورد معاملات کاغذی هم در بازار سرمایه، چندین سال است که تجربه معاملات آتی را داریم. هم به لحاظ نرم‌افزاری هم به لحاظ مقررات هیچ محدودیتی نداریم. اصطلاحاً تکنولوژی این معاملات را در داخل کشور بومی کردیم».

حال باید دید بالاخره مدیران امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران حاضر می‌شوند، نفت خام صادراتی را در بورس انرژی عرضه کنند یا مخالفت سفت و سخت آن‌ها در برابر اجرای این راهکار مقابله با تحریم‌های آمریکا ادامه خواهد داشت؟